

Убийството на една революция

от **Руслан Трад**

Когато започнах да събирам първите материали, които по-късно щяха да оформят облика на „Убийството на една революция“, смятах, че ще пиша история на сирийския конфликт, за властите в Сирия, за президента Башар Асад и най-близкото му обкръжение, за това как започна всичко и как се стигна дотук. Но съвсем скоро разбрах, че мнозина от онези, с които разговарях във връзка с материалите, не си спомнят събитията с точност. Всеки от тях рисуваше своята действителност. Всеки имаше своя версия на разказа, който в неговата представа винаги звучеше героично и трагично. В разговорите те винаги бяха прави за себе си и опитваха да убеждават и мен. През последните шест години разговарях с много хора – журналисти, офицери, бивши депутати, политически затворници, радикали, бунтовници, жени, останали без семейства, мъже, изгубили всичко, обикновени хора и такива по етажите на властта. Почти всеки от тях разказваше историята през различна призма, макар да имаха някои допирни точки. Много често забравяха факти, случки, бъркаха времето, а понякога бъркаха дори собствените си постъпки. И често искаха да не бъдат цитирани. Да си говорим, да споделят онова, което знаят, да ругаят дори, но да не бъдат цитирани.

Накрая се получи един разказ. История за човек, който става император в очите на приближените си, без които той би бил никой.

История за една страна, която се промени завинаги. Разказ за хора, които повече няма да мога видя, и за такива, които няма да искам да виждам. Повествование за човек, който дори да е искал да спре в един момент, то това време е отминало безвъзвратно, защото вече е заложено прекалено много. Започнал си и не можеш – а и не искаш – да спреш, защото представата ти, че можеш да контролираш съдбите на останалите около теб, е всичко, което имаш.

И така историята за конфликта в Сирия се превърна в нещо повече. Сега, когато виждам събитията назад, си казвам, че всичко звучи много логично, но в началото не беше така. Тогава, през 2011 година, мнозина изпитваха различни чувства. Протестиращите имаха надежда. Политиците имаха желанието да угодят на властта и на протестиращите. Армията още беше цяла и войниците не стреляха. Самолетите бяха на земята. А такива като мен, които някога подкрепяха политиката на Башар Асад, все още си въобразяваха, че животът е розов балон, който и да се спука един ден, ще се изпари в розов цвят и пак ще ни попречи да видим онова, което винаги е било пред очите ни. Днес логика почти няма. Някои, за да оправдаят действията си, измислят логически аргументи. Други не се нуждаят от доказателства – те имаха своите причини.

Когато пиша за „властите“, аз имам предвид точно това множествено число. Мнозина си мислят, че в Сирия решенията взима само президентът, но той не е сам, президентът е служби, колективен разум, стотици хиляди хора, които са част от системата. През всички тези години тази машина си измисляше спомени, за да

се оправдае. Да е сигурно, че има план, че има логика, че се бори за правдива кауза.

Често ме питат каква е истината за Сирия. Няма такава. Няма една истина. За майката, загубила детето си от въздушен удар на сирийските самолети, болката е същата като на онази майка, чийто син е застрелян от бунтовници. За семействата, на които децата им са взети за войници от „Ислямска държава“, раната е същата като на онези семейства, на които им се налага да пратят момчетата си в армията, знаейки, че няма да ги видят отново. Гражданската война е най-омразното, най-ужасното нещо, защото се сражаваш срещу себе си. Враг може да бъде всеки един от съседите ти, а доносник вероятно е брат ти или братовчед ти. В такъв хаос е възможно всичко и най-вече провокирането на още и още насилие, докато в един момент хората просто претръпнат.

„Убийството на една революция“ разказва за един криминален акт. Той има своето планиране, мотив за извършване и хора, които да извършат престъплението. Няколко години по-късно на мнозина им се струва, че събитията от 2011-а са сякаш един смътен спомен, един миг, но това всъщност не е така. До избухването на самата гражданска война минава близо година. Една година е много време, през което могат да се случат много събития. Точно тогава, през 2011-2012 година, беше измислен планът за извършването на престъплението. Между 2012-а и 2014-а се намериха мотивите и аргументите, които да оправдаят следващото действие. Между 2014-а и 2015-а се намериха точните убийци. След 2016-а започна задушаването с корда – бавно и мъчително. В края на 2016-а кордата вече оставяше кървави следи по гърлото. Ръцете на

убийците стискаха, докато се чуваха последните хрипове. В началото на 2017-а престъплението вече беше завършено. Една революция беше задушена, убита с ръката на режима и неговите креатури сред радикалните кръгове, а другата ръка – на опозицията – реагира късно и не направи нужното, за да може да се поеме въздух. Всъщност опозицията в една голяма част влезе в ролята на асистента, който помага на умирация да почине по-бързо.

***

„Убийството на една революция“ е израз на лично мнение и не претендира за нищо друго. Спомените от Сирия и пътуванията из Близкия изток са смесени с фактология и обяснение на някои от главните елементи в управлението и историята на Сирия за последните десетилетия с фокус гражданската война днес. По малко от всичко – дай боже, след време отделните глави да преминат в продължение. Част от текстовете са били публикувани в съкратен вариант в различни медии, но за целта на книгата са допълнени с нови данни.

Тук е мястото да спомена, че текстът разглежда събитията до края на 2016-а и началото на 2017 година. Тъй като не става дума за чисто журналистически материал, „Убийството на една революция“ не се занимава с актуалността, а най-вече с припомнянето на събития от близкото минало, обясняващи избухването на сирийския конфликт.

Благодарение на моя близък приятел и колега Александър Стоянов, допълнихме разказа с карти, илюстриращи ситуацията в Сирия до началото на 2017 година. От края на 2016 година обаче се случиха

множество други събития, които – вярвам – ще се отразяват не само на конфликта, но и на самото бъдеще на Сирия. Т.нар. евакуации – другата дума за изселване – причиниха огромни промени в демографската структура на страната. Хиляди хора бяха прогонени насилствено от домовете си под прикритието на „споразумения за спиране на огъня“, често без особено отразяване в медиите и с услужливото мълчание на международната общност. Така цели райони в Хомс, Дамаск, Хама, Каламун, Алепо бяха преобразени до неузнаваемост.

През 2016-а и началото на 2017-а се засилиха външните участници, превръщайки гражданската война в една своеобразна „минисветовна война“: с военни части в Сирия разполагат САЩ, Русия, Турция, Великобритания, Франция, Иран, ливански групи, иракски милиции... Ако трябва да бъде по-категоричен, от началото на 2017 година сирийската държава ефективно спря да съществува, тъй като де факто суверенитетът ѝ беше поделен между различни „приятели на Сирия“.

Ако не друго, надявам се „Убийството на една революция“ да послужи на онези, които искат да разберат още една гледна точка за войната в Сирия, която създаде най-големите бежански вълни от Втората световна война насам. Военните действия не се водят единствено на бойното поле, но и в медиите и интернет. Най-важната битка е за умовете и душите на хората. Тази битка е и най-нечестна, и най-кървава. За омаловажаването на сирийския бунт се потрудиха мнозина, включително в България. Тяхна е заслугата за антибежанските вълнения, липсата на отразяване на войната, игнориране, подобно на Афганистан и други военни зони, на

ставащото на терен и още, и още. Някои от тези хора виждате по телевизията, защото са канени често. Други пък са замесени в продажба на оръжия и други продукти едновременно за бунтовниците и сирийското правителство, превръщайки се така в спонсори на конфликта. Уверявам ви, оръжието от българските фабрики, като „Арсенал“ и ВМЗ „Сопот“, до такава степен са залели Близкия изток, че се използват от всички враждуващи страни не само в Сирия, но и в Йемен, Ирак, Либия, Египет, Алжир. Мафиотски кръгове в България спомагат в търговията с антики от Сирия, като по този начин вливат пари в „Ислямска държава“. Вярвам, че детайли около всички тези факти ще бъдат разгласени и ще станат достояние на българското общество.

Четете „Убийството на една революция“ с едно наум. Не вярвайте, без да се допитате до себе си. Не забравяйте, че четете лични спомени и мнение относно събитията в Сирия. Винаги си задавайте въпроса „защо“, бъдете любопитни, търсете, преосмисляйте собствените си представи и стереотипи.

Книгата представлява само една от многото гледни точки, но гледна точка, заради която мнозина, включително аз, не могат да посетят Сирия скоро. История за едно престъпление, случило се пред погледа на всички нас, и в името на всички загинали и изчезнали то трябва да бъде изобличено.

***

Текстът на „Убийството на една революция“ беше сглобен благодарение на месеци кореспонденция и няколко години наблюдения върху динамиката на сирийската гражданска война. В този ред на мисли особено полезни бяха данните от ръководителката на бюро на The New York Times в Бейрут – Анне Барнард, авторите на ISIS: Inside the Army of Terror – Майкъл Вайс и Хасан Хасан, репортерката от The Washington Post – Луиза Ловлук, изследвателя от Henry Jackson Society – Кайл Ортън, кореспондентката на The New York Times – Рукмини Калимаки, чиито разследвания на „Ал Кайда“ и „Ислямска държава“ са основен труд в областта. Без помощта на Нур Нахас, Коуди Рош и Рао Кумар от Bellingcat и на Бен Дейвис сортирането на различните фракции в Сирия щеше да е невъзможно. Не на последно място, благодарности на Мария Петкова, чийто разследвания за търговията с оръжие от България към Сирия и Близкия изток хвърлиха светлина върху една мрачна тема, а също и на Александър Стоянов за безценната му помощ в проследяването на различните наемнически групи в Сирия. Без помощта на сирийски офицери и войници нямаше да мога да разбера какво се случва във вътрешните редици на сирийското правителство.